

Arbetsmarknadspolitiken och arbetslöshetens struktur*

Arbetslösheten har ökat under senare år. Bakom denna uppgång döljer sig än större förändringar vad gäller arbetslöshetens sammansättning. Arbetslöshetsperioderna har blivit längre. Det har blivit svårare att få ett arbete. Lars Heikensten pekar i denna artikel på att förändringar i lagar och åtgärder kan förklara det förändrade arbetslöshetsmönstret.

Arbetslösheten är både mer omfattande och mer koncentrerad än vad den officiella arbetslöshetsstatistiken visar. Dessutom har arbetslöshetsproblemet förvärrats under senare delen av 70-talet och under 80-talets första år. Särskilt sammanhänger denna utveckling med de allmänna problem svensk ekonomi har haft. Arbetsmarknadens funktionssätt har emellertid också förändrats, vilket i sin tur delvis förefaller hänga samman med förändringar i arbetsmarknadspolitiken.

Allt längre arbetslöshetsperioder

Figur 1 visar hur den öppna arbetslösheten enligt arbetskraftsundersökningarna (AKU) har utvecklats sedan 1965.¹ Under den lågkonjunktur som präglade

* Jag är tacksam för den hjälp jag fått av Gunnar Gelin med att ta fram det siffermässiga underlaget för denna artikel och för de värdefulla synpunkter jag fått av Anders Björklund, Åke Dahlberg, Bertil Holmlund och Mats Persson.

Ek dr LARS HEIKENSTEN är chef för finansdepartementets långsiktsenhet. Han disputerade 1984 på en avhandling som bl a behandlade arbetslöshetens struktur.

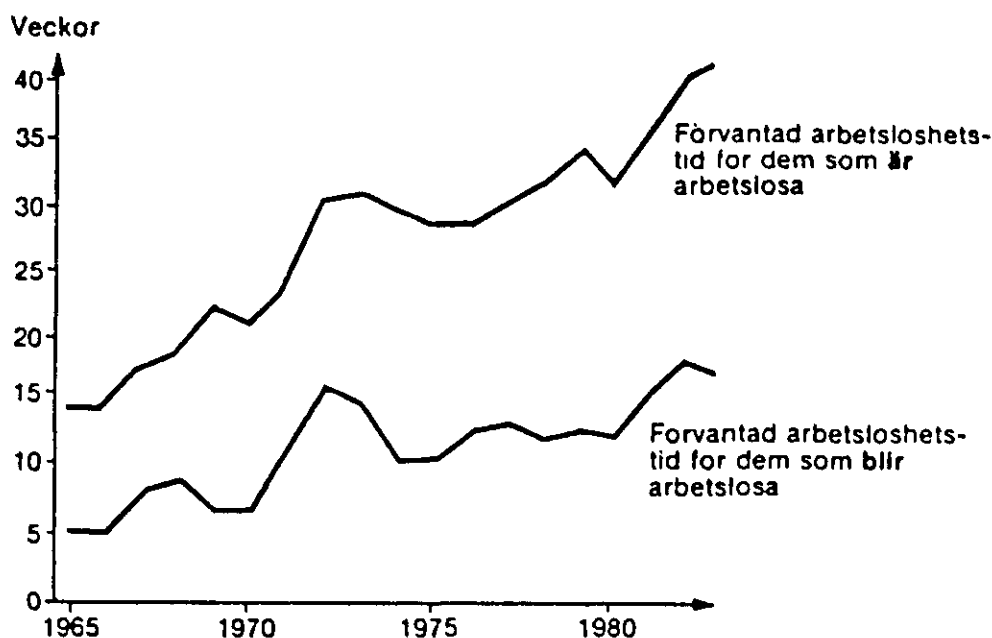
arbetslösheten inträffade inte under lågkonjunkturen 1976—78.

Stora belopp satsades under dessa år på såväl den traditionella arbetsmarknadspolitiken som på allehanda nya åtgärder under 70-talets första år. Någon motsvarande uppgång i gärder för att behålla folk i arbete. Dessutom fortsatte den offentliga sektorn att växa. När konjunkturen åter vände nedåt 1980 ökade arbetslösheten snabbt. De offentliga finanserna tillät inte längre vare sig en sysselsättningsexpansion av 70-talsmodell eller satsningar på arbetsmarknads- och industripolitik av den typ som skett 1976—78.²

¹ Klassade som arbetslösa är de individer som vid en telefonintervju uppger att de under en viss nyligen avslutad vecka sökt arbete men inte fått det. Arbetslöshetsprocenten erhålls genom att antalet arbetslösa divideras med summan av antalet arbetslösa och antalet sysselsatta. Till den senare gruppen hänförs de som arbetat minst en timme eller varit anställda men tillfälligt frånvarande under den aktuella veckan. Det är värt att observera att det i AKU är omöjligt att utrona om en individ blivit föremål för en arbetsmarknadspolitisk åtgärd av något slag. De som sysselsatts i beredskapsarbete eller skyddad verksamhet klassificeras som sysselsatta medan intervjupersoner i arbetsmarknadsutbildning normalt klassificeras som utanför arbetskraften. (Registrering av beredskapsarbete m m planeras fr o m 1986.)

² En ljusare bild av utvecklingen på arbetsmarknaden får man genom att studera sysselsättningsutvecklingen. Under 70-talet ökade det totala antalet sysselsatta med drygt en kvarts miljon.

Figur 1

Källa: Björklund [1984]

Intuitivt är det lätt att inse att en högre arbetslöshet kan vara en följd såväl av att fler personer blir arbetslösa som av att de som är arbetslösa fortsätter att vara det under längre perioder. I praktiken är det möjligt att beräkna längden på arbetslöshetsperioderna på flera olika sätt, varav två redovisas i figur 1³.

Av figuren framgår att den förväntade arbetslösheten är längre för dem som är arbetslösa. Det är knappast förvånande. Bland dem som är arbetslösa vid en viss tidpunkt är de som har långa arbetslöshetsperioder "överrepresenterade". Poängen i detta sammanhang är emellertid en annan: Oberoende av vilket mått som användes har arbetslöshetsperioderna blivit längre och detta är särskilt markant under de första åren på 80-talet.

Vanligt med flera arbetslöshetsperioder

Varje år i februari ställs i AKU en extra uppsättning frågor rörande sysselsättningsförhållandena under det gångna året. Bland annat tillfrågas intervjupersonerna om vilket antal perioder de varit arbetslösa. Med hjälp av denna information går det att beräkna det genomsnittliga antalet arbetslöshets-tillfällen per arbetslös under ett år. Utvecklingen i detta avseende under 70-talets senare del och början av 80-talet framgår av *tabell 1*. Det är vanligt med flera arbetslöshetsperioder. Exempelvis

³ En mer detaljerad diskussion rörande olika mått på arbetslöshetsperioders längd förs i Björklund [1984]. Den "klassiska" referensen på detta område är Clark och Summers [1979]. De analyserar utförligt amerikanska data av liknande karaktär.

Tabell 1 Genomsnittliga antalet arbetslöshetsstillfällen per arbetslös under ett år

1976	1977	1978	1979	1980	1981	1982	1983
1,31	1,28	1,36	1,38	1,37	1,39	1,37	1,37

Källa: Egna beräkningar baserade på AKU

hade 1983 ca en fjärdedel av de arbetslösa mer än en arbetslöshetsperiod.⁴

En studie baserad på personer i AKU som mellan 1975 och 1979 blivit arbetslösa efter att tidigare haft ett arbete bekräftar i stort sett ovanstående bild (Heikensten [1984]). Bland de arbetslösa som efter ett kvartal erhållit arbete hade en knapp tredjedel blivit arbetslösa igen fyra kvartal senare. Även om urvalet är begränsat kan det finnas skäl att nämna att andelen "återfallsarbetslösa" inom ett år var ca 50 procent för vissa grupper, exempelvis äldre och sysselsatta i byggnadsindustrin.

Arbetslösa lämnar arbetskraften

Om det förhåller sig så att många arbetslösa lämnar arbetskraften efter en tids sökande och att detta sker just därför att de inte tror sig kunna få ett nytt arbete underskattar de officiella arbetslöshetsciffrorna den arbetslöshet som ur välfärdssynpunkt är relevant. Arbetslöshetsprocenten borde då egentligen vara högre och arbetslöshetsperioderna längre.

Att avgöra om en person lämnar arbetskraften just till följd av arbetslöshet eller av andra skäl är naturligtvis inte lätt. Ett sätt att närma sig problemet är att jämföra andelen som lämnar arbetskraften bland sysselsatta respektive arbetslösa.

I *tabell 2* redovisas andelen som lämnat arbetskraften bland sysselsatta och arbetslösa under åren 1971, 1974, 1977, 1980 och 1982. Siffrorna är baserade på

alla under dessa år i AKU registrerade kvartalsvisa flöden.

Uppenbarligen var andelen som lämnade arbetskraften genomgående mycket högre bland de arbetslösa. Olika förklaringar till det förhållandevis stora flödet från arbetslöshet ut ur arbetskraften är tänkbara. En är den tidigare angivna: Efter att ha sökt en tid ger den arbetslöse upp och lämnar arbetskraften. Ett beteende av det här slaget kan uppmuntras av den förda politiken, exempelvis kan utbildning eller pensionsförmåner erbjudas dem som är arbetslösa. En annan förklaring till det omfattande flödet mellan tillstånden arbetslöshet och utanför arbetskraften betonar att gränserna är flytande.⁵ De talrika övergångarna kan då vara ett rent klassificeringsproblem.⁶

Av den hittills förda diskussionen har framgått att både arbetslöshetsprocenten och arbetslöshetsperiodernas längd har ökat. Dessutom är det vanligt med flera arbetslöshetsperioder och att ar-

⁴ På basis av amerikanska data drog Akerlof och Main [1980] slutsatsen att statistiken för genomsnittliga arbetslöshetsperioder kraftigt underskattade den totala arbetslösheten för alla grupper de studerade. De som var arbetslösa endast en period visade sig i genomsnitt ha en längre arbetslöshetsperiod än vad som gällde för hela urvalet. De som var arbetslösa flera perioder hade perioder som var kortare än genomsnittet för hela urvalet men en total arbetslöshet som klart översteg den genomsnittliga periodlängden.

⁵ För en analys av detta problem se t ex Flinn and Heckman [1983].

⁶ Med denna senare utgångspunkt är det to m möjligt att arbetslöshetsproblemet är mindre än vad vi normalt föreställer oss, om en del av dem som är klassificerade som arbetslösa i själva verket "frivilligt" har dragit sig undan arbete.

Tabell 2 Andel sysselsatta och arbetslösa som lämnat arbetskraften följande kvartal

	1971	1974	1977	1980	1982
Sysselsatta	0.05	0.03	0.03	0.03	0.02
Arbetslösa	0.21	0.18	0.20	0.17	0.16

Källa: Egna beräkningar baserade på AKU

betslösa lämnar arbetskraften. Sammantaget förefaller detta — trots de reservationer som gjorts på den senare punkten — peka på att arbetslösheten är ett större välfärdsproblem än vad vi normalt föreställer oss.

Förändrat funktionssätt

Med hjälp av AKU går det att tränga bakom de aggregerade arbetslöshets-talen genom att studera hur människor rört sig ut och in ur arbetskraften och mellan arbetslöshet och sysselsättning. Kvoter mellan det antal individer som från ett visst tillstånd begivit sig till ett annat och alla dem som befann sig i ursprungstillståndet har beräknats. Dessa kvoter kan tolkas som övergångssannolikheter mellan de tre tillstånden arbetslöshet (u), sysselsättning (e) och utanför arbetskraften (n).⁷

I tabell 3 presenteras sex övergångssannolikheter beräknade för tre olika år under 70-talet och det tidiga 80-talet.⁸ Under samtliga tre år var det allmänna efterfrågeläget svagt. Avsikten är alltså inte att belysa konjunkturella variationer utan i stället att visa på ett par strukturella förändringar på arbetsmarknaden.

En del övergångssannolikheter har förändrats kraftigt under perioden. Som framgår av tabell 3 minskade sannolikheten för att en sysselsatt ska bli arbetslös (P_{eu}) mellan 1971 och 1977. Mot bakgrund av den politik som fördes är detta inte förvånande. Företagen uppmuntrades att behålla permitteringshotad personal både genom att produktion för lager och utbildning inom företagen subventionerades. Till

detta kom omfattande industristöd (uppgående till minst 20 miljarder kronor mellan 1976 och 1980). Slutligen förändrades också lagstiftningen så att ställningen på arbetsmarknaden stärktes för dem som hade ett arbete.⁹

Det är intressant att observera att sannolikheten för att en sysselsatt ska bli arbetslös ökat igen 1982. Detta kan vara en följd av förändringar i det arbetsmarknadspolitiska åtgärdsbatteriet, många av de "arbetsplatsbevarande" åtgärder som sattes in 1977 utnyttjades inte längre. Det kan också tyda på att en politik av det slag som bedrevs 1977 inte erbjuder annat än ett uppehållande försvar, förr eller senare måste förändringar i näringslivets konkurrensförhållanden tillåtas påverka sysselsättningen.

Av tabell 3 framgår också att sannolikheten för att en arbetslös ska få ett arbete (P_{eu}) har minskat trendmässigt. Säkerligen sammanhänger detta med den allmänt brydsamma utvecklingen i ekonomin. Delvis kan det naturligtvis vara en andra sida av de åtgärder som stärkt positionerna på arbetsmarkna-

⁷ Sannolikheten att en sysselsatt är arbetslös i nästa period (P_{eu}) är alltså EU/E , där EU är antalet sysselsatta personer som är arbetslösa ett kvartal senare och E det totala antalet ursprungligen sysselsatta. Heikensten [1984] innehåller en mer detaljerad beskrivning av det sätt på vilket beräkningarna har gjorts.

⁸ Med tre olika tillstånd kan nio övergångssannolikheter beräknas. Endast sex av dessa behöver redovisas för att en fullständig bild av systemet ska ges.

⁹ En utförligare presentation av arbetsmarknadspolitiken utformning under den aktuella perioden finns i Johannesson och Persson-Tanimura [1984].

Tabell 3 Kvartalsvisa övergångssannolikheter mellan sysselsättningstillstånd. (Sannolikheten för att en individ i ursprungstillståndet befinner sig i sluttillståndet ett kvartal senare)¹⁾

	P_{eu}	P_{en}	P_{ue}	P_{un}	P_{ne}	P_{nu}
1971	0.013	0.045	0.496	0.208	0.125	0.020
1977	0.007	0.030	0.432	0.204	0.116	0.019
1982	0.012	0.024	0.392	0.158	0.114	0.028

Källa: Egna beräkningar baserade på AKU

- 1) P_{eu} = från sysselsättning till arbetslöshet
 P_{en} = från sysselsättning till utanför arbetskraften
 P_{ue} = från arbetslöshet till sysselsättning
 P_{un} = från arbetslöshet till utanför arbetskraften
 P_{ne} = från utanför arbetskraften till sysselsättning
 P_{nu} = från utanför arbetskraften till arbetslöshet

den för dem som redan har ett arbete, t ex lagen om anställningsskydd.

Även rörelserna ut ur arbetskraften är värda uppmärksamhet. Sannolikheten för att sysselsatta ska lämna arbetskraften (P_{en}) har t ex sjunkit över tiden. Som vi ska se senare är detta särskilt markant för kvinnor och hänger antagligen samman med deras ökade arbetskraftsdeltagande.

Arbetslöshetens bakgrund

Självfallet får förändringar i övergångssannolikheterna en effekt på antalet personer i de olika sysselsättningstillstånden. Om sannolikheten att en arbetslös får arbete (P_{ue}) minskar så får detta till följd att arbetslösheten ökar osv. Hur stora dessa effekter är framgår emellertid inte på något enkelt sätt av tabell 3.

Av tabell 4 framgår hur skillnaden i arbetslöshet mellan dels 1971 och 1977, dels 1982 och 1977 förklaras av förändringar mellan åren i de övergångssannolikheter som redovisades i tabell 3.¹⁰ Arbetslösheten 1971 var totalt 0,89 procentenheter högre än 1977. Att arbetslösheten var förhållandevis låg 1977 berodde uppenbarligen huvudsakligen på den tidigare observerade nedgången i

sannolikheten att en sysselsatt blir arbetslös (P_{eu}). Den lämnade ett positivt bidrag till skillnaden i arbetslöshet uppgående till 0,80 procentenheter. Färre sysselsatta lämnade arbetskraften 1977. Detta bidrog också (med 0,31 procentenheter) till att arbetslösheten minskade.

Arbetslösheten 1982 var 1,29 procentenheter högre än 1977. Återigen är det förändringen i sannolikheten att en sysselsatt blir arbetslös (P_{eu}) som spelar störst roll. Den större sannolikheten att bli arbetslös bidrog till 0,80 procentenheter av den totala uppgången på 1,29. En annan faktor som bidrog till den högre arbetslösheten 1982 (med 0,17 procentenheter) var den lägre sannolikheten för att en arbetslös får jobb (P_{ue}).

Uppenbarligen hade det också blivit svårare för de som trädde in på arbetsmarknaden att få ett arbete. Sannolikheten för ett framgångsrikt inträde på

¹⁰ Hur beräkningarna har gjorts framgår av Heikensten [1984]. Tanken bakom den tillämpade metoden är att dela upp den totala skillnaden i arbetslöshetsprocent mellan två grupper i summan av partiella differenser ($\partial u / \partial P_{ij}$) · ΔP_{ij} . Den partiella differensen i_j är lika med skillnaden mellan de två gruppernas arbetslöshet om alla övergångssannolikheter utom i_j är lika stora i de två grupperna.

Tabell 4 Partiella differenser i arbetslöshetsprocenten hänförliga till olika flöden mellan sysselsättningsstillstånd

	partiella differenser					total differens
	P_{ne}^{cu}	P_{ne}^{cu}	P_{nu}^{cu}	P_{nu}^{cu}	P_{ne}^{cu}	
1971—1977	0,80	0,31	-0,22	-0,02	0,01	0,89
1982—1977	0,80	-0,16	0,17	0,17	0,31	1,29

Källa: Egna beräkningar baserade på AKU

¹ P_{ne}^{cu} är sannolikheten för ett framgångsrikt inträde på arbetsmarknaden. Den har definierats som $P_{ne} / (P_{ne} + P_{nu})$.

arbetsmarknaden (P_{ne}) hade sjunkit. Enbart denna förändring svarade för en knapp fjärdedel av uppgången i arbetslöshet.

Ökat kvinnligt arbetskraftsdeltagande

Tabell 5 är av samma karaktär som tabell 4. Skillnaden är att de olika flödenas bidrag till arbetslösheten redovisas separat för män och kvinnor.

Uppenbart är att nedgången i flödet från sysselsättning till arbetslöshet (P_{ne}) för båda könen är en viktig orsak till den lägre arbetslösheten 1977. Uppgångar i samma sannolikhet 1982 förklarar en stor del av ökningen i arbetslösheten detta år.

Kvinnornas arbetskraftsdeltagande har ökat under 70-talet. Det har haft en betydande effekt på arbetslösheten. Det faktum att sysselsatta kvinnor 1977 i mindre utsträckning än 1971 lämnade arbetskraften svarade för en minskning av kvinnornas arbetslöshet med 0,65 procentenheter. Även mellan 1977 och 1982 minskade sannolikheten för att en kvinna skulle lämna arbetskraften. Hade alla övergångssannolikheter varit oförändrade skulle arbetslösheten för kvinnor varit 0,34 procentenheter lägre 1982.

Det är även värt att observera skillnader mellan könen när det gäller sannolikheten för en arbetslös att få jobb (P_{ne}). Denna sannolikhet var 1982 ungefär

lika stor för båda könen medan den drygt tio år tidigare varit väsentligt lägre för kvinnor. Möjligen är detta en följd av att kvinnorna etablerat sig på arbetsmarknaden. Det bör vara lättare för en arbetslös kvinna att få ett nytt jobb om hon har arbetserfarenhet.

Det högre kvinnliga arbetskraftsdeltagandet har alltså på det hela taget medfört mindre skillnader i arbetslösheten mellan män och kvinnor. Särskilt stark var denna effekt mellan 1971 och 1977.

Yngre och äldre särskilt utsatta

Nedgången mellan 1971 och 1977 i sannolikheten för en sysselsatt att bli arbetslös (P_{ne}) gäller för såväl yngre (16—24 år) som "medelålders" (25—54 år) och äldre (55—64 år). Särskilt kraftig var den emellertid för de äldre, som framgår av tabell 6. En isolerad minskning av sannolikheten att förlora arbetet skulle för de äldre medfört att arbetslösheten sjunkit med 1,51 procentenheter, vilket är mer än den totala observerade nedgången på 1,20 procentenheter. Att sannolikheten för att gå från sysselsättning till arbetslöshet P_{nu} sjunkit så kraftigt just för de äldre förefaller vara en naturlig konsekvens av förändringar i arbetsmarknadslagstiftningen som genomfördes under denna period för att stärka de äldres ställning på arbetsmarknaden.

Mellan 1977 och 1982 ökar sannolik-

Tabell 5 Partiella differenser i arbetslöshetsprocenten hänförliga till olika flöden mellan sysselsättningsstillstånd. Män och kvinnor.

	partiella differenser					total differens
	P_{ev}	P_{en}	P_{uc}	P_{un}	P_{ns}	
1971—1977	1,00	0,13	-0,38	0,08	0,03	0,87
1982—1977	0,85	0,00	0,17	0,14	0,20	1,36
1971—1977	0,52	0,61	0,00	-0,17	-0,02	0,95
1982—1977	0,76	-0,34	0,17	0,17	0,42	1,18

Källa: Egna beräkningar baserade på AKU.

heten att bli arbetslös för sysselsatta i alla åldersgrupper. Särskilt påverkas arbetslösheten för dem i mellangruppen och de yngre. 1982 är sannolikheten att förlora arbetet fyra gånger så hög för de yngre som för någon tillhörande de båda äldre åldersgrupperna. Detta är säkerligen till största delen en följd av skillnader i arbetsmarknadsbeteendet mellan de yngre och äldre. Det förefaller emellertid inte otroligt att det också hänger samman med politikens utformning, att allt fler unga tvingas röra sig mellan tillfälliga jobb. En indikation på detta är att sannolikheten att förlora arbetet för de yngre är väsentligt högre 1982 än 1971 medan den för de äldre grupperna är lägre.

Den trendmässiga nedgången i sannolikheten för en arbetslös att erhålla ett arbete (P_{uc}) gäller också den alla åldersgrupper utom för de yngre 1982, då en marginell förbättring sker. Att just ungdomarnas situation förbättrats något under 1982 är på sitt sätt inte så förvånande, mycket omfattande satsningar på bl a beredskapsarbeten har gjorts för denna åldersgrupp under senare år. Motsvarande insatser har inte gjorts för de äldre arbetslösa, vilket avspeglar sig i tabell 6. Med en oförändrad sannolikhet för att bli sysselsatt skulle ökningen i de äldres arbetslöshet mellan 1977 och 1982 varit 1,61 procentenheter lägre.

Även när det gäller sannolikheterna att lämna arbetskraften (P_{en} och P_{un}) finns det vissa skillnader mellan åldersgrupperna som är värda att notera. Benägenheten bland sysselsatta att lämna arbetskraften (P_{en}) har sett över hela perioden minskat mer för mellangruppen och de äldre. Detta förefaller vara en naturlig konsekvens av att det främst är dessa grupper som kan komma i åtnjutande av de lagar som stärker ställningen för dem med längre anställningstider. Om exempelvis sysselsatta i mellangruppen skulle lämnat arbetskraften i lika stor utsträckning 1982 som 1977 skulle arbetslösheten för denna grupp ökat med ytterligare 0,73 procentenheter.

Arbetslösa i både den yngre gruppen och mellangruppen lämnar under åren 1971, 1977 och 1982 arbetskraften i allt mindre utsträckning (P_{un} sjunker). Detta leder naturligtvis i sig till högre arbetslöshet. Mönstret för de äldre är på sitt sätt intressantare. När man studerar det mera noga visar det sig att en kraftig ökning i de äldre arbetslösa tendens att lämna arbetskraften sker mellan 1971 och 1974. (Heikensten 1984). Även 1977 och 1980 är sannolikheten för att en äldre arbetslös lämnar arbetskraften mycket högre än 1971. Detta förefaller lätt att förklara: under perioden förbättrades villkoren för förtidspensionering

Tabell 6 Partiella differenser i arbetslöshetsprocenten hänförliga till olika flöden mellan sysselsättningstillstånd. Olika åldersklasser.

	partiella differenser					total differens
	P _{su}	P _{eu}	P _{uf}	P _{un}	P _{ns}	
1971—1977	0,85	0,43	-0,19	-0,02	0,33	1,40
1982—1977	1,68	0,09	-0,07	0,34	0,49	2,53
1971—1977	0,67	0,29	-0,19	-0,06	-0,09	0,62
1982—1977	0,88	-0,73	0,39	0,22	0,07	0,83
1971—1977	1,51	0,22	-0,84	0,32	-0,01	1,20
1982—1977	1,01	-0,33	1,61	0,68	0,85	3,81

Källa: Egna beräkningar baserade på AKU

kraftigt samtidigt som åldersgränsen sänktes flera gånger.

Slutligen finns det skäl att beröra effekten av sannolikheten att framgångsrikt träda in på arbetsmarknaden. Genomgående, men särskilt för de yngre och äldre, har denna sannolikhet sjunkit mellan 1977 och 1982, vilket bidragit till uppgången i arbetslösheten.

Sammanfattning och avslutande kommentar

Arbetslösheten mätt som andelen arbetslösa i arbetskraften har varit väsentligt högre under 80-talet än under de närmast föregående decennierna. En betydande ökning av den genomsnittliga längden på arbetslöshetsperioderna har också inträffat. De "egentliga" arbetslöshetsperioderna förefaller dessutom längre än vad den officiella statistiken visar, eftersom en "onormalt" stor andel av de arbetslösa väljer att lämna arbetskraften. Till detta kommer att många arbetslösa drabbas av flera arbetslöshetsperioder under ett år. Sammantaget innebär detta att arbetslöshetsproblemet är större än vad siffrorna för den genomsnittliga procenten arbetslösa antyder.

Bakom den observerade arbetslösheten döljer sig omfattande förändringar på den svenska arbetsmarknaden under 70-talet och det tidiga 80-talet. Sanno-

likheten att förlora arbetet minskade under 70-talet men ökade igen mellan 1980 och 1982. Samtidigt minskade mellan 1971 och 1982 sannolikheten att få ett jobb för den som var arbetslös. Denna utveckling bidrog till de allt längre arbetslöshetsperioderna, till att arbetslöshetsbördan koncentrerades.

Vilken roll har då den förda politiken spelat? Utan tvekan förefaller den ha haft en rejäl effekt på arbetsmarknadens funktionssätt, som det kommer till uttryck i rörelser mellan olika sysselsättningstillstånd. Den förhållandevis låga sannolikheten att förlora arbetet under lågkonjunkturåret 1977 är svår att förklara med något annat än den politik som bedrevs. Detsamma gäller den ökade tendensen hos äldre att lämna arbetskraften åren efter det att förtidspensioneringssystemet utvidgats och gjorts mer förmånligt eller ungdomars något förbättrade möjligheter att få ett arbete 1982, sedan omfattande beredskapsarbeten satts igång. Men det finns också indicier på att arbetsmarknadspolitikerna (inkl de lagändringar som genomförts) kan ha haft en baksida, det har blivit allt svårare att få ett arbete för dem som är arbetslösa. Särskilt har detta drabbat äldre arbetslösa, men även ungdomar som tvingas röra sig mellan temporära jobb, arbetslöshet och olika arbetsmarknadspolitiska åtgärder.

Referenser:

- Akerlof, G. och Main, B. [1980], "Unemployment Spells and Unemployment Experience", *American Economic Review*, Dec.
- Björklund, A. [1984], "Arbetslöshetens effekter för individen" i *Arbetsmarknadspolitik under omprövning*, SOU 1984:31.
- Clark, K och Summers, L. [1979], "Labour Market Dynamics and Unemployment: A Reconsideration", *Brookings Papers on Economic Activity* No. 1.
- Flinn, C. och Heckman, J. [1983] "Are Unemployment and Out of the Labor Force Behaviorally Distinct Labor Force States?", *Journal of Labor Economics*, No. 1.
- Heikensten, L. [1984], *Studies in Structural Change and Labour Market Adjustment*, Ekonomiska Forskningsinstitutet vid Handelshögskolan i Stockholm.
- Johannesson, J. och Persson-Tanimura, I. [1984], "Arbetsmarknadspolitik 1970—1983" i *Arbetsmarknadspolitik under omprövning*, SOU 1984:31.